

IV. OTURUM
ENERJİ SORUNLARI
TÜKETİCİYE YANSIMALARI ve ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Oturum Başkanı: Musa ÇEÇEN

SUNUCU Elektrik Mühendisleri Odası Samsun Şubesinde düzenlenen Orta Karadeniz Bölgesi Enerji Forumunun ikinci gününe hoş geldiniz.

Bugünkü programımız, “Enerji Sorunları, Tüketiciye Yansımaları ve Çözüm Önerileri; Mobil Santrallerin Samsun Süreci ve Çevreye Etkileri” konulu oturumlar ve son olarak, “Enerji Krizi, Sorunlar ve Çözüm Önerileri” konulu panelle son bulacaktır.

İlk oturumun konusu, “Enerji Sorunları, Tüketiciye Yansımaları ve Çözüm Önerileri.” Oturumu yönetmek üzere, EMO İzmir Eski Şube Başkanı Sayın Musa Çeçen’i kürsüye davet ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Herkese günaydın.

Bugünün ilk oturumunda hep birlikte olacağız. Yaklaşık 12-13 dakikalık bir gecikmemiz var. Umarım, bunu İkinci Oturumu etkileyecek bir sürece dönüştürmemeye çalışacağız.

Bu yerel enerji forumlarında Elektrik Mühendisleri Odasının genel bir amacı vardı; bunlardan bir tanesi de, konunun tüm taraflarıyla sorunların tartışılması ve bu tarafların da katılımlarıyla üretilecek çözüm önerilerinin oluşturulması yönünde çabaların ortaklaştırılmasıydı. Bugünkü oturumda buna yönelik çabalarımızı sürdüreceğiz.

Değerli katılımcılarımızı davet etmeden önce kısa bir bilgiyi de sizlerle paylaşmak istiyorum. Bugün, Samsun Büyükşehir Belediye Başkanımız da burada olacaktı. Kendisinin özelliklerinden bir tanesi de, bir önceki dönem Büyükşehir Belediye Başkanlığı döneminde TEİAŞ’la ... mobil santrali Samsun’un başına bela etme konusunda çaba sarf etmiş olması. Bu tartışmalar da ne yazık ki hâlâ devam ediyor. Enerji krizlerini yaratıp sonra bu krizleri çözmek için yeni krizler yaratacak çözüm önerilerini öneren kesimlerin de kendilerini bu tartışmaların içinde ifade etmelerini arzu ederdik. Kendisi, açılışa katılamayacağını; ancak, bu oturumda mutlaka yer alacağını ifade etmişler. Bana aktarılan bilgiler böyle. Biz, Sayın Büyükşehir Belediye Başkanını burada görmek isterdik. Bugün katıla-

cağını söyleyip katılmamış olmasını da doğrusu bir miktar manidar buluyorum ve bunu da anlamakta zorluk çekiyorum. İzninizle, Samsun Büyükşehir Belediyesinin Başkanının adını kapatıyorum.

Evet, diğer konuşmacılarımızı davet etmek istiyorum.

Sayın Celil Kurada, Samsun Sanayici ve İşadamları Derneği(SAMSİAD) Yönetim Kurulu Başkanı.

Sayın Fikret Demirel, EMO Samsun Şubesi Enerji Komisyonu üyesi

Sayın Ali Er, TÜKODER Genel Başkanı.

Buyurun efendim.

Şöyle bir yöntem izleyelim diye düşünüyorum: Sayın konuşmacılar sırasıyla 15’er dakikalık sunumlarını yapsınlar, ondan sonra salondan katkı ve sorular varsa bunları alalım, daha sonra kendileri bunlara dair yanıtları varsa onları ifade etsinler.

Dilerseniz, Sayın Celil Kurada ile başlayalım. Samsun’da sanayici ve işadamlarının enerjile ilgili problemleri nelerdir, bu problemlerin çözümleriyle ilgili olarak kendileri neler düşünmektedirler, ilgililerle yaptıkları çalışmalarda bunlara dair hangi yanıtları almaktadırlar, bunlarla ilgili düşüncelerini bizimle paylaşsın.

Buyurun Sayın Kurada.

CELİL KURADA
(SAMSİAD Yönetim Kurulu Başkanı)

Değerli Başkan, değerli konuklar, değerli meslektaşlarım; bu sabahın ilk oturumunda bizlerle birlikte olduğunuz için, ben de çok teşekkür ediyorum.

Orta Karadeniz Enerji Forumunun ikinci günü bugün. Bu konuda yapmış olduğunuz tüm çalışmalar hakikaten dikkate değer.

Konuşmamı biraz metne bağlı olarak yapacağım; çünkü Samsun’dan daha ziyade, biraz daha derli toplu ve biraz da Türkiye geneline yönelik bazı verileri sizlerle paylaşacağım. Enerji politi-

kaları üzerinde biraz duracağım, enerji arzı ve güvenilirliği üzerinde duracağım, sanayide enerjinin tasarrufu konusuna değineceğim ve üretim çeşitliliği üzerinde kısa bir bilgi vermeye çalışacağım.

Ülkelerin toplumsal gelişmelerinin sürükleyici unsurlarının başında enerji kullanımı gelmektedir. Enerji kaynakları, günlük yaşamımızın enerji ve sanayi ürünleriyle üretimimizin en önemli ve yaşamsal girdileridir. Bu nedenle de, ülkenin ve enerji alanının yönetimini üstlenenler, toplumun ve ekonominin gereksinim duyduğu enerjiyi kesintisiz, güvenilir, zamanında, temiz ve ucuz yollardan temin etmek ve gerek en uygun fiyatlarla sağlayabilmek, gerek enerji arz güvenliği açısından bu kaynakları çeşitlendirmek zorundadırlar. Ama, ülkemizde görülmektedir ki, geçmişte yapılan hatalardan dolayı Türkiye enerji sektöründe neredeyse tamamıyla dışarıya bağımlı hale gelmiştir.

Enerji politikaları belirlenirken dikkate alınması gereken öncelikli hususlardan biri de, ülkenin enerji kaynakları potansiyelinin sağlıklı ve bilimsel olarak belirlenmesidir. Ülke enerji kaynakları potansiyelinin saptanmasından sonra, söz konusu kaynakların nasıl geliştirileceği, yerli ya da yabancı özel sektörün hangi alanlarda katkısına gereksinim olduğu, ithalatın gerekli olup olmadığı gibi konularda strateji geliştirilmelidir. İthalatın kaçınılmaz görüldüğü veya dönemsel olarak kullanılması gereken koşullarda ise, kaynak çeşitliliği enerji politikasının en önemli gerekliliklerinden biri olarak dikkate alınmalıdır.

Maalesef geçmiş dönemlerde etkin bir enerji politikası ve planlaması yapılmamış olması sebebiyle ülkemizde enerji ihtiyacı sürekli artmış, 1996 yılında 5.6 milyar dolar olan dış ticaret açığı, 2006 yılına gelindiğinde 25 milyar dolar seviyesine gelmiştir. 2006 yılında toplam dış ticaret açığımızın 51.9 milyar dolar olduğu göz önüne alınırsa, toplam açıkla, enerji ithalatının yüzde 48 oranında olduğu görülmektedir. Bir başka deyişle, eğer geçmiş dönemlerde etkin bir enerji politikası sergilense ve ülkemiz bu kadar fazla dış ticaret açığı vermeseydi, geçtiğimiz yıl dış ticaret açığımız 51.9 milyar dolar yerine 27 milyar dolar civarında olacaktı.

Enerji arzı ve güvenliği açısından görüşlerimiz: Enerji, her çeşit üretim kolunun girdi olarak kullandığı ve performansının sadece bu sektör

açısından değil, bütün sanayi ve ülke açısından önemli olduğu bir sektördür. Türk özel sektörünün uluslararası siyasette başarılı olması için, öncelikle enerji arz güvenliğinin sağlanması gerekmektedir. Türkiye'de sanayide enerji maliyetleri rakip ülkelere göre yüksektir. Enerjinin verimli kullanılmaması, Türkiye'de üretilen ürünlerin uluslararası rekabette gücünü ciddi anlamda azaltan bir durumdur. Türkiye'de enerji sektöründeki liberalizasyon henüz tam olarak hayata geçirilememiş, rekabetçi fiyatlar oluşturulamamıştır. Liberalizasyonun gecikmesi, ülkeyi gelecekte arz sıkıntısı ve güvenliği problemiyle karşı karşıya bırakacaktır.

Ülkenin gelişmişliğinin bir göstergesi olan elektrik enerjisinin kişi başına tüketim rakamlarına baktığımızda, OECD ülkelerinin kişi başına elektrik enerjisi tüketimi 8 bin kilovat/saat civarındadır. Ülkemizde ise bu oranın yaklaşık 5 kat aşağıda bulunması, enerji tüketimimizin yetersizliğinin bir yansımasıdır. Bu rakam, bizce, enerjiye stratejik bakış açısının önemini vurgulamaktadır. Gelecek 25 yıl içerisinde dünya enerji tüketiminin yüzde 25 dolaylarında artacağı tahmin edilmektedir. Bu tahmin, sürdürülebilir, rekabetçi ve güvenilir enerji sağlanmasını tüm ülkeler için çok önemli kılmaktadır. Uluslararası Enerji Ajansı projeksiyonlarına göre, 2020 yılına kadar Türkiye'de enerji tüketiminin dünya ortalamasının üzerinde artacak olması, enerjide arz güvenliğinin sağlanması, ülkemizde ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği açısından zorunlu hale getirmektedir.

Enerji Bakanlığı tahminlerine göre, 2020 yılında elektrik sektöründe yüzde 150 ek kapasite yatırımları gerekecektir. Bu da yaklaşık 90 milyar dolar gibi bir yatırımı öngörmektedir.

Arz açığı oluşmasının engellenebilmesi için yatırım şarttır. Enerji sektöründe yenileme ve geliştirme yatırımlarının özel sektör tarafından yapılmasının, arz açığının azaltılmasında etkili olacağını düşünüyoruz. Kamu mahiyetindeki elektrik işletmelerinin yeniden yapılandırılmasının ve gerekli reformların uygulanmasının ancak, özelleştirme süreciyle gerçekleşeceğini düşünüyoruz. Yeni yatırımların gerçekleştirilmesinin aciliyeti göz önünde bulundurulduğunda devlet, özel sektör yatırımları için uygun bir yatırım ortamı yaratmakta geç kalmaktadır. Bu çerçevede, 2001'de yürürlüğe girmiş olan Elektrik Piyasası ve Doğalgaz Piyasası Kanunu ile

kağıt üzerinde başlamış, 2004 yılında Strateji Belgesinin yayınlanmasıyla hız kazanmış olan enerji piyasalarının serbestleşme süreci yeniden ele alınmalıdır.

Enerji sektöründe kamunun yatırımcı işletmeci olmaktan ziyade, denetim ve yönetim faaliyetlerinin yoğunlaştığı, tam rekabetçi ve işleyen bir piyasa oluşturulması; yatırımın önündeki teknik ve idari engellerin bir an önce kaldırılması gerekmektedir.

Enerji sektöründe gereken reformların yapılmasını sağlayacak somut ve uygulanabilir bir stratejinin oluşturulmasının, ancak 100 milyar dolar civarındaki yatırımların yapılması ve özel sektörün de bu konudaki görüşlerinin dikkate alınmasıyla mümkün olacağını düşünüyoruz.

Ne yazık ki herhangi bir mal üretmek için Avrupa Birliği ortalamasından üçdört kat daha fazla enerji harcayan Türkiye'nin, enerji kullanımı metotlarını ve alışkanlıklarını tekrar gözden geçirmesi gerekecektir. Halkın enerji tasarruf bilinci arttırılmalıdır. Sanayide enerji tasarrufu, aynı miktarda enerjiyle daha fazla hizmet ve üretim yapmaktır. Ürün ve hizmet başına tüketilen enerjinin minimum seviyeye çekilmesi sanayicinin rekabet gücünü arttıracaktır. Enerji tasarrufu, üretimden ve hizmetten vazgeçmek anlamında değildir. Üretilen enerjinin en yoğun kullanıldığı alan sanayidir. Sanayide kullanılan enerjide kendi içinde gerçekleştirilebilecek geri dönüşüm yöntemleriyle büyük tasarruflar sağlanabilir. Sanayide enerjinin yoğun olarak kullanıldığı ısıtma, soğutma ve buhar kazanlarında ileri teknolojileri kullanarak verimlilik sağlanmalıdır. O nedenle, atık baca gazından ve atık sudan ısı geri kazanımı sağlanabilir. Kazanlarda yanma ... iyileştirilebilir, yalıtım gerektiren alanlar tekrar gözden geçirilebilir. Bu gibi önlemler aynı zamanda çevre duyarlılığını ön plana getirecek, çevre kirliliğini önleyecektir.

Elektrik enerjisinin üretim çeşitliliği ele alındığında öncelikle yapılması gereken, enerji üretiminde acilen çeşitliliğe gidilmesidir. Rüzgâr santrali üretimi ve kullanımı, hidrojenin enerji kaynağı olarak güvenli kullanımı, güneş enerjisinden elektrik üretimi, enerji depolamanın çeşitli alanlardaki ilgili teknolojinin kullanılması ve etkinliğinin sağlanması, düşük emisyonlu linyit santrallerinin ve küçük hidroelektrik santraline yönelmesi, atılacak ciddi adımlardan bazılarıdır.

Umuyoruz ki, gerek hükümetlerimiz ve gerekse de devletimiz acilen etkin bir enerji politikası planlaması yapar ve bugün için sanayimizin önünde ciddi bir engel olan enerji maliyetleri ve enerji açığımız en kısa zamanda düşüş eğilimine girer ve sanayicimiz daha eşit şartlarda dünyadaki rakipleriyle yarışır.

Orta Karadeniz Enerji Forumuyla birlikte, şehrimizin ve ülkemizin çok şeyler kazanacağına inancımız sonsuzdur. Bu nedenle, böyle bir forumda SAMSİAD olarak bizlere görüş bildirmemizde gerekli olanağı verdiğiniz için, sizlere teşekkür ediyorum. Forumun ülkemiz adına iyi şeyler getireceğini umarak, sözlerime son veriyorum.

OTURUM BAŞKANI Teşekkür ederiz.

Sanayicinin enerji kullanımında enerji maliyetleri, üretim maliyetleri ve rekabet, enerji girdileri konusundaki sorunlarına da biraz değinseydiniz, çok sevinirdik aslında. Forumun esas eksenine bence biraz az değindiniz. Samsun'daki sanayiciler enerjiyle ilgili hangi sorunları yaşıyorlar, enerji kesintilerinin üretim kalitelerine etkileri nelerdir, Samsun'da enerji dağıtım kuruluşlarıyla olan ilişkiler ve yaşadığı sorunlar nelerdir, ikinci bölümde onlara da biraz değinme fırsatınız olursa memnun oluruz.

İkinci olarak Sayın Ali Er'e söz vermek istiyorum. Kendisi, Tüketici Koruma Derneği Başkanı.

Buyurun Sayın Er.

ALİ ER (TÜKODER Genel Başkanı) Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Her şeyden önce, böylesi önemli bir toplantıya davetli bulunduğum için büyük bir onur duyduğum.

Bilmeyenler için, Derneğimizi kısaca birkaç cümleyle anlatmak istiyorum. Tüketici Koruma Derneği 1990 yılında İstanbul'da kuruldu. 96 yılında dernek statüsü aldı. Halen de faaliyetlerini sürdürüyor. Ülke çapında 60'a yakın şubesi vardır, 26 bin üyesi vardır. Avrupa Birliği Karma İstişare Komitesinin asil üyelerinden birisidir, Dünya Tüketici Örgütünün de üyesidir.

Enerji denilince, bizi çok yakından ilgilendiren bir konu bu. Öyle ki, biz tüketiciler, her şeyde olduğu gibi, enerjide de özellikle dünyanın hemen hemen en pahalı enerjisini tüketiyoruz. Doğalgazda da bu böyle, elektrikte de böyle, akar-

yakıtta da böyle. Bu anlamda da, ülkemizde uygulanan enerji politikalarının yanlışlığını ya da enerji politikaları gerçekleştirilirken yapılan yanlışlıkların faturasını sonuç itibarıyla biz tüketiciler ödemek zorunda kalıyoruz. Elbette ki bu tüketiciler lafının içerisini genişletmek lazım. Sanayici de aynı zamanda tüketici konumundadır; yani işi, mesleği ne olursa olsun, 70 milyon, hepimiz tüketiciyiz de aynı zamanda. Bizim açımızdan, enerjinin hem ulaşılabilir olması, hem çevreye karşı duyarlı olması, hem de güvenli ve sağlıklı olması çok önemlidir. Niçin çevreye karşı duyarlı bir enerji kaynağından söz ediyoruz; çünkü temiz ve sağlıklı bir çevrede yaşamak da evrensel tüketici haklarının başında geldiği için. O anlamda, ülkemizin enerji kaynaklarının bu işin uzmanları tarafından iyi irdelenip, politikaların buna göre belirlenmesi lazım.

Artık gelişmiş dünya ülkelerinin terk etmek durumunda kaldıkları nükleer santral teknolojisinin, ülkemizdeki enerji darboğazının ya da enerji sorununun aşılmasında bir alternatif olarak sunulmasını biz tüketicilerin kabul edebilmesi mümkün değildir. Çünkü bu teknolojinin çevreye ve doğaya verdiği zarar herkes tarafından kabul edilmekte ve gelişmiş birçok Avrupa ülkesi ve Amerika'da bu santraller birer birer kapatılmaktadır. Ülkemizde yeniden, özellikle yeni Hükümet Programında açıkça belirtildiği gibi, "Nükleer enerji olmazsa olmaz" dayatmasıyla karşılaşacak olursak, bugüne kadar olduğu gibi, bundan sonra da bu politikaların karşısında yer almaya; gerek yargı anlamında, gerekse düzenleyeceğimiz kampanyalarla bu tip şeylerin karşısında durmaya devam edeceğiz.

Biz, biliyorsunuz, ilk Tüketici Koruma Derneği olarak geçen ağustos ayında, dünyadaki en pahalı akaryakıtın ülkemizde satılıyor olmasından dolayı bir kampanya düzenledik. Bizim amacımız, elbette ki akaryakıt satışını durdurmak filan değil; dünyada en pahalı akaryakıtın bizim ülkemizde satıldığını Türkiye kamuoyuna, tabiri caizse sağır sultana da duyurabilmektir ve bunu da başardığımızı sanıyoruz.

Biliyorsunuz, enerji fiyatlarının yüksekliğindeki temel nedenlerden biri de, bu hizmetlerden ya da bu mallardan alınan yüksek tüketim vergileridir, ÖTV'dir, KDV'dir. Bizim ülkemizin bütçesinin aşağı yukarı yüzde 76'sından fazlasını bu tüketim vergileri oluşturmaktadır. Akaryakıtın üzerindeki ya da elektrik enerjilerinin üzerindeki ver-

gilerin yüksekliği nedeni, sürekli olarak Bakanlar Kurulu aldığı bir yetkiyle bu kalemler üzerinde oynayabilmekte, istediği gibi arttırabilmekte, istediği gibi indirebilmekte; ama şimdiye kadar indirdiği çok nadir görüldü. Biz, Dernek olarak, Bakanlar Kurulunun yetki yasasına dayanarak, özellikle vergi oranlarını yükseltmesinin yeni bir vergi koymak olduğu ve bunun Anayasaya ve yasalara aykırı olduğu iddiasıyla Danıştay'da bir iptal davası açtık. Danıştay da bu konuyla ilgili olarak yürütmeyi durdurma kararı verdi, dava dosyalarımızı Anayasa Mahkemesine gönderdi. Bu yıl içerisinde Anayasa Mahkemesinde de bu konuda bir karar çıkacağını umuyorum.

Biz, enerji kaynaklarının çeşitliliği olmasından yanayız elbette. Çevreye, doğaya saygılı, temiz, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelmesi konusunda siyasi iktidarların duyarsızlığının mutlaka aşılabileceğini umut ediyoruz. Ülkemizdeki rüzgâr enerjisi dünyadaki diğer ülkelerle kıyaslandığında, hiç de geri olmadığını; ama ne yazık ki bu konuda yapılacak yatırımlara ya da gerek devlet tarafından, gerek özel sektör tarafından yapılacak yatırımlara gerekli desteğin verilmediğini de biliyoruz. Güneş zengini bir ülkede yaşıyoruz, fakat güneşin bu nimetinden yararlanmayı ne yazık ki bilmiyoruz. Bunların geliştirilmesi ve teknik altyapı çalışmalarının desteklenmesi durumunda, ülkemizin enerji kaynakları bakımından ciddi anlamda rahat nefes alabileceğini düşünüyoruz. Enerjinin çeşitliliğinin yanında, tüketicilere sunulurken enerjinin güvenli olması gerektiğinin de mutlaka altını çizmek istiyoruz.

SAMSİAD adına konuşan arkadaşımızın söylediği gibi, bizim harcadığımız enerjinin dörtte birini harcayan Avrupalılar bizden çok daha verimli üretim yapabiliyorlar. Bizim ülkemizin yöneticileri ne yazık ki, teknoloji garabeti diyebileceğimiz ya da oldukça geri teknolojilerle, saatte bilmem kaç kilovat enerji tüketen buzdolaplarını, televizyonlarını, elektrikle çalışan alet ve edevatın üretilmesine yıllarca seyirci kaldı. Biz tüketiciler olarak bu ürünleri kullanırken, ayrıca enerji tüketimi açısından da oldukça fahiş fiyatlarda faturalar ödemek zorunda kaldık. Yeni yeni ülkemizde A sınıfı enerji tüketen ya da daha az enerji tüketerek aynı işlevi gören teknolojilere yönelmeye başladığını görüyoruz. Bunlar çok daha önceden gelişmiş ülkelerde hayata geçen şeylerdi. Tabii, temel sorunların başında da, nasıl ki Uzakdoğu'dan ithal edilen, ne olduğu belirsiz, insan sağlığı için risk teşkil eden ürünler getirilmesi konusunda hiçbir önlem ve dene-

tim yapılmıyorsa, bu tip ürünlerde de aynı şekilde, istedikleri teknolojiyle ürettiler ve yıllarca Türk tüketicilere bu ürünleri sattılar. Tüketiciler bu anlamda, çifte kavrulmuş fıstık misali, iki kez soyulmuş oldular diye düşünüyorum.

Aynı şekilde, bir de bizim anlamakta güçlük çektiğimiz bir şey var. Biz, enerjide dışa bağımlıyız. Bizim Derneğimiz İstanbul Kadıköy’de olduğundan dolayı, İGDAŞ abonesiyiz, doğalgaz tüketiyoruz. Bir hesap yapıp, “Bu faturalar şu tarihten bu tarihe kadar şu kadar” diye bir yıl öncesine göre kıyaslama yaptığımızda, doğalgaza aşağı yukarı yüzde 300 oranında zam yapılmış olduğunu gördük. Dolardaki artışa baktığımızda, yüzde 80 civarında kalmış. Bir hesap yaptığımızda, o zamanın parasıyla 370 bin lira para tahsil edilmişti. Bu konuda dava açtık. Gerek BOTAŞ yetkilileri, gerek Enerji Bakanlığı, gerekse İGDAŞ, “Bu davanın reddi gerekir. Neden; çünkü bu ticari bir üründür” dediler. Mahkeme, BOTAŞ’a, “Sen bunu İGDAŞ’a kaç para veriyorsun? İGDAŞ, sen bunu kaç para satıyorsun?” dedi. Önce, “Bunlar ticari sırdır, vermeyiz” dediler; ama hâkimin isteği üzerine gizli belge olarak geldi bunlar, bilirkişiler inceleme yaptı. Diyelim ki, o zamanki tüketimimiz 700 YTL. ise, 279 YTL.’nin haksız yere alındığına, iade edilmesi gerektiğine karar verdi mahkeme ve bu karar kesinleşti. Yani böylesine politikalarla, tükettiğimiz enerjinin dahi bütçe açıklarını kapatmak ya da birtakım şirketlerin bütçelerini kabartmak amacıyla deneimsiz bir şekilde kullanılıyor olması, bizler açısından gerçekten son derece düşündürücü ve bunların karşısında da sessiz kalamayacağımızı biliyoruz.

Enerjideki özelleştirme meselesine gelince, özellikle Avrupa’da birçok ülkede bu enerji özelleştirmelerinin çıkmaza girdiğini biliyoruz, bunun farkındayız. Ülkemizde ise, bunun altyapısı hazırlanmadan, “Enerjiyi özelleştireceğiz” adıyla yatırımların belli bir süreden beri yapılmıyor olmasından dolayı birtakım sıkıntıların içerisinde kaldığımızı da biliyoruz. Özellikle geçen ilkbaharda Marmara ve Ege Bölgesinde birtakım enerji dağıtım şirketlerinin gerekli zammı alamadıkları takdirde bilinçli olarak tüketicilerin enerjisini kesip, ülkeyi karanlıkta bırakabildiklerinin de farkındayız. Bütün bunların önüne geçmenin ya da bu sorunları çözmenin yollarını, yöntemlerini de, Elektrik Mühendisleri Odasının ülke çapında düzenlediği bu sempozyumlarda bu işin uzmanları tarafından ele alınıp değerlendirilmesi ve bizlerin önüne bir çözüm olarak konulmasından da son derece mutlu olduğumuzu bilmenizi isterim.

Enerjinin bizlerin hayatında artık olmazsa olmazlardan biri olduğu da herkesin malumudur. Isınma, aydınlanma, hayatımızın her alanına girmiş durumda. Dolayısıyla, sürekli biz bunu tüketmek zorunda olduğumuza göre, bu tükettiğimiz şeyin de bizim erişebileceğimiz bir fiyatta sunulmasını da çok önemsiyoruz. Sayın Başbakan, Avrupa ülkelerindeki fiyatları kıyaslarken, orada da aynı olduğu şeklinde açıklamalar yapıyor, ama unuttukları bir şey var; Avrupa ülkelerindeki en az ücretle çalışan insanlarla bizim ülkemizdeki asgari ücretle çalışan insanların ya da bırakın asgari ücreti, 10-15 yıllık bir devlet memurunun aldığı ücret kıyaslandığında, onların beşte biri civarında olduğu gerçeğini unutuyorlar. Bu anlamda da biz, ülkemizdeki gelir dağılımındaki adaletsizliğin, çalışanlarımızın, esnafımızın, memurumuzun insanca yaşayabilecek düzeyde bir gelir elde edinceye kadar, en azından bu enerji kaynaklarındaki yüksek fiyatların belli bir ölçüde sübvansede edilerek, insanların zorlanmadan, gelirlerinin yarısını enerjiye harcamadan ulaşabilir hale gelmelerinin önünün açılmasını bekliyoruz ve bu doğrultuda da çalışmalarımız devam edecek.

Enerjiyle ilgili, Tüketici Koruma Derneği olarak geçen yıllarda da değişik toplantılar yaptık. Elektrik Mühendisleri Odasından arkadaşlarımız ya da bu işin uzmanı akademisyen arkadaşlarımızı ve Türkiye Elektrik Kurumundan uzman insanları davet ettik. Üniversitelerden, Elektrik Mühendisleri Odasından ve diğer kurum ve kuruluşlardan çağırdığımız temsilcilerden genellikle olumlu yanıt geldi; ama bir tek elektrik şirketleri ve Türkiye Elektrik Kurumunun temsilcilerini bu toplantılara davet etmemize rağmen göremedik. Samsun Büyükşehir Belediye Başkanının bu toplantıya icabet etmemesinin belki önemli bir gerekçesi olabilir; ama sanıyorum, buradaki santrallerin davet yoluyla getirilmesinin vebalinin altından kalkamayacağını düşündüğü için gelmedi. Bu anlamda da, bu politikalar ya da bu uygulamalar bizim ülkemizde yeni bir şey değil. Biz bunların farkındayız. Kurduğumuz günden bu yana, tüketicilerin aleyhine olan, hukuk dışı olan, yolsuzluk kokan her olayın karşısında olduk, bundan sonra da olmaya devam edeceğiz.

Bu Forumun başarılı geçmesini diliyorum. Bundan sonraki bölümde soru gelirse de, bunları cevaplayacağımı belirtmek isterim.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Sayın Ali Er'e biz de teşekkür ediyoruz.

Sayın Er, önemli bir vurguda bulundu. Elektrik Mühendisleri Odası gerçekten 1954 yılından beri ülkenin ve kamu çıkarlarına, çevreye, doğaya ve insana duyarlı bir ekseninde korunması mücadelesinde çok önemli bir kamu kurumu niteliğinde meslek örgütü. Bugüne kadar yaptığı mücadelelere baktığımızda, "Belirli" çevrelerin, bizim gibi örgütlere hep karşı çıkan, hep itiraz eden örgütler gibi algılamak veya bu şekilde sunmak için özel bir çaba sarf ettiklerini de biliyoruz. Ancak, tabii ki, güneşin balçıkla sıvanması pek mümkün değil. Elektrik Mühendisleri Odası, yaptığı tüm etkinliklerde kürsüsünü demokratikleştirmekte; kendisi gibi düşünmeyenlere, farklı görüşlere de kendilerini ifade etmeleri için kürsüsünü açmaktadır. Bugün de farklı noktada düşünün değerli katılımcılarla, bunun bir farklı örneğini daha görüyoruz. SAMSİ-AD'dan katılan değerli konuşmacımız farklı görüşleriyle Elektrik Mühendisleri Odasının bir forumunda, burada görüşlerini özgürce ifade etme olanağını bulmuştur. Keza farklı düşünenler de düşüncelerini açıklamakta özgürdürler. Biz, her farklı düşünenin kendilerini ifade etme noktasında bu etkinliklerimizden yararlanmasını noktasında kürsülerimizi demokratikleştirmeye, özgürleştirmeye sonuna kadar devam etme kararlılığımızı buradan bir kez daha ifade etmek istiyoruz.

Çok teşekkür ederiz Sayın Ali Er'e.

Sayın Tevfik Fikret Demirel, Samsun Enerji Komisyonu üzerinden yapılan çalışmalarını aktaracak bize. Buyurun efendim.

TEVFİK FİKRET DEMİREL

Sayın Başkan, değerli katılımcılar; hepinize hoş geldiniz diyorum, saygılar sunuyorum.

Ben de bugün Forumun konusuna uygun olarak,

tüketicileri ilgilendiren, yeni yayınlanmış Kalite Yönetmeliğini size özetleyerek paylaşmaya çalışacağım. Daha sonra da gelen sorulara göre konuyu detaylandırırız.

Bildiğiniz gibi, 2001 yılında EPDK enerji hayatımıza girdi, ülkemizde enerjiyle ilgili faaliyetleri yönlendirmeye başladı. Dün, bu konuda, özellikle enerji arzı ile ilgili epey detaylı çalışmalar oldu. EPDK'nın, dağıtım şirketlerinin, elektrik enerjisinin tedarik sürekliliği, ticari ve teknik kalitesine ilişkin olarak uyulması gereken kurallar ile uygulamalara ilişkin esas ve usulleri kapsayan, Elektrik Piyasasında Dağıtım Sisteminde Sunulan Elektrik Enerjisinin Tedarik Sürekliliği, Ticari ve Teknik Kalitesi Hakkındaki Yönetmeliği yayınladı. Bu Yönetmelik 12.09.2006 tarihinde Resim Gazete'de yayımlandı.

Bu Yönetmeliğin amacı neydi? Bu Yönetmelik, elektrik enerjisinin tedarik sürekliliği, ticari ve teknik kalitesine ilişkin olarak dağıtım şirketleri tarafından uyulması gereken kurallar ve uygulamaya ilişkin esas ve usulleri kapsıyor. Neye dayanarak hazırlandı bu Yönetmelik; 2001 tarih ve 4628 sayılı EPDK Kanununun 5. Maddesinin d. Fıkrasının C Bendine dayanarak hazırlanmıştır. "EPDK, enerjinin sürekliliği, temiz, ucuz, güvenli olması yönünde gerekli tedbirleri alır, uygular, uygulamaya sokar" diyor burada. Bu kapsamda bu Yönetmelik hazırlanmıştır.

Bu Yönetmelik üç ana başlıktan oluşuyor; tedarik sürekliliği kalitesi, ticari kalite, teknik kalite. Burada bunları çok kısaca geçeceğim; ama üstünde duracağımız konu, tüketicileri ilgilendiren konu tedarik sürekliliği kalitesi. Bunlardan bahsedelim kısaca.

Tedarik sürekliliği kalitesi ne anlama geliyor; dağıtım sisteminden enerji alan kullanıcıların elektrik enerjisi talebini ekonomik olarak kabul edilebilir maliyetlerde ve mümkün olan asgari kesinti süresi ve sıklığıyla karşılayabilme kapasitesi. Burada anahtar kelimeler, tüketiciyi direkt ilgilendiren anahtar kelimeler, kesinti süresi ve sıklığı, bu konu bizi ilgilendiriyor.

Ticari kalite, dağıtım sistemiyle ilişkide olan tüketicilerin tahsilat, tahakkuka yönelik birtakım bilgi alışverişleri. Dağıtım şirketlerinin bu ticari kaliteyi yakalayabilecek düzeyde olduğunu düşünüyoruz.

Teknik kalite, dağıtım sisteminin kullanıcıların elektrik enerjisi talebini kesintisiz ve kaliteli bir

şekilde karşılayabilme kapasitesi olarak tanımlanabiliyor. Burada da EPDK, dağıtım şirketlerine görevler veriyor. Gerilim, frekans, harmonik, bunların ölçülmesi, kayıt altına alınması ve istenilen seviyelerde tutulması anlamında, EPDK dağıtım şirketlerine görevler veriyor.

Bu Yönetmeliğe göre dağıtım şirketlerini EPDK denetleyecek. Nasıl yapacak bunu; standartlara uygun şekilde ölçümleme ve kayıt altına alınmasını sağlayacak, tüm bilgi ve belgeleri denetleyecek veya denetlettirecek.

Yönetmelikte bazı tanımlar var; bunları kısaca anlatmaya çalışacağım. Kesinti, tüketicilerin en çok karşılaştığı elektrik kesintisi. Bunları biraz detaylandırabilirim. Kesinti, tüketiciye teslim noktasında gerilimin bir veya birden fazla nominal gerilim değerinin yüzde 1'inin altına düşmesi. Geçici kesinti, bir saniyeden az süren kesinti. Kısa kesinti, bir saniyeden uzun ve 3 dakikadan az süren kesinti. Uzun kesinti, 3 dakika veya daha uzun kesinti. Kullanıcı, dağıtım sistemini kullanan gerçek veya tüzelkişi. Bildirimsiz kesinti, önceden bildirimde bulunulmayan kesintidir. Yönetmelikte üstünde durulması gereken, yani buradaki anahtar kelime bildirimsiz kesinti.

ne göre tek bir kullanıcı için geçerli olmak üzere, bildirimsiz uzun kesintilere bağlı olarak yıllık maksimum kesinti süresi hedefleri ile yıllık maksimum kesinti sıklığı hedefleri 01.01.2007 tarihinden başlayıp 31.12.2010 tarihinde sona ermek üzere uygulanmaya konulmuştur. Yani bu Yönetmelik şu anda uygulanmakta ve bir geçiş süreci yaşıyoruz. Bu geçiş sürecindeki değerleri de sizlerle paylaşacağım şimdi.

Bir kesinti süresi, bir de kesinti sıklığına dikkat çekmiştim. Kullanıcı başına yıllık maksimum kesinti süresi hedefleri belirlemiş EPDK ve şirketlere diyor ki, "Buna göre kendini ayarla." 2007 için, imar alanı içi OG 8 saat, imar alanı için AG 14 saat, imar alanı dışı 20 saat. Bu, şu anlama geliyor: Her bir müstakil kesintinin süresi sürekli imar alanı içi OG müşterileri için 8 saat, imar alanı içi AG müşterileri için 14 saat, imar dışı müşteriler için 20 saati geçmesi durumunda süreler aşılmış olacak. Bu süreler aşılsa, şirket cezai duruma düşüyor ve abonelere karşı birtakım cezai uygulamalar gündeme geliyor.

Bir de bu kesinti sayısı ile belirlenmiş. Bunu da imar alanı içi ve dışı olarak belirlemiş. 2007 için 6 saati aşan 4 kesinti, 2010 için de 5 saati aşan 3

Kullanıcı Başına Yıllık Maksimum Kesinti Süresi Hedefleri

	2007	2008	2009	2010
İmar Alanı İçi-OG	8 saat	7 saat	6 saat	5 saat
İmar Alanı İçi-AG	14 saat	13 saat	12 saat	11 saat
İmar Alanı Dışı	20 saat	18 saat	16 saat	15 saat

Her bir müstakil kesintinin süresi sürekli imar alanı içi OG müşterileri için 8 saat, imar alanı içi AG müşterileri için 14 saat, imar dışı müşteriler için ise 20 saati geçmesi durumunda süreler aşılmış olacaktır

Bir de dikkate alınmayan kesintiler var. Mücbir sebepler diye belirtilmiş. Bu mücbir sebepler de, doğal afetler, deprem, yangın, salgın hastalık gibi nedenler oluyor. Diğerleri de şirketleri dolaylı olarak etkileyen kesintiler.

Bu Yönetmelik yayınlandı. Bu Yönetmelik bir geçiş süreci yaşıyor şu anda. Türkiye genelinde elektrik dağıtım bölgelerinde gerilim seviyeleri-

kesinti. Yani yıllık bazda her bir müstakil kesintinin imar alanı içerisinde sürekli 6 saati aşan 4 kesinti, imar alanı dışında sürekli 9 saati aşan 6 kesinti olması durumunda maksimum süre aşılmış oluyor ve şirket cezai duruma düşüyor.

Bunun için nasıl hesaplama yapılıyor, yani şirketin müşterilere karşı sorumluluğu nedir, nasıl tazminat ödüyor, bununla ilgili bir formül var.

Kullanıcı Başına Yıllık Maksimum Kesinti Sayısı Hedefleri

	2007	2008	2009	2010
İMAR ALANI İÇİ	6 saati aşan 4 kesinti	6 saati aşan 4 kesinti	5 saati aşan 3 kesinti	5 saati aşan 3 kesinti
İMAR ALANI DIŞI	9 saati aşan 6 kesinti	9 saati aşan 6 kesinti	8 saati aşan 5 kesinti	8 saati aşan 5 kesinti

Yıllık bazda her bir müstakil kesintinin imar alanı içerisinde sürekli 6 saati aşan 4 kesinti, imar alanı dışında sürekli 9 saati aşan 6 kesinti olması durumunda maksimum süre aşılmış olacaktır

Tazminat bedeli= (Q x P). Q, hedef değerleri aşan kesintinin gerçekleştiği tarih itibarıyla en son ödenen elektrik faturasındaki aktif tüketilen enerji miktarını ifade ediyor. P ise, hedefin aşılması durumunda, birinci aşamada kilovat başına 0.37 kuruş, üç kere aşarsa da kilovat başına 1.11 Yeni Kuruş. Bu nasıl tahsil edilecek, ona geçelim. İkinci tabloyu göstermiştim bir de. Orada kilovat başına hesaplanmıştı. Yıllık maksimum kesinti sıklığına ilişkin hedef değerlerinin aşılması durumunda, süre açısından verilen sınırları aşan her bir kesinti için dağıtım şirketi, mesken abonelerine 20 YTL., diğer abonelere 80 YTL. ödemek zorundadır. Tazminatlar, TÜİK tarafından açıklanan TÜFE oranlarına göre her yıl hesaplanıyor.

Bu değerler aşıldığında, şirketle tüketici arasındaki ilişki nasıl olacak, yani bunun mahsuplaşması nasıl olacak? Tazminatlara ilişkin ödemelerin yapılabilmesi için, tazminat talep eden tüketicilerin faturalarının kendi adına olması, dağıtım şirketlerine herhangi bir şekilde borçlarının olmaması, usulsüz elektrik kullanımından ceza almamış olması, en son aya ait elektrik faturasını ibraz etmesi gerekiyor. Usule ilişkin de maddeler var. Elektrik enerjisi tekrar tesis edildiği günden sonraki 5 işgünü içerisinde müracaat edecek, 20 işgünü içerisinde değerlendirilecek, işleme konulacak ve tüketiciye ödenecek. Tabii, bu para olarak ödenmiyor, ilk faturasından mahsup edilerek düşülüyor.

Yönetmelik tüketici açısından değerlendirildiğinde, ucuz, kaliteli, sürekli bir enerjinin temini açısından olumlu görünmektedir. Ancak, belirtilen standartlara uyulmadığında, abonelerin dağıtım şirketlerinde belirtilen tazminat bedellerini almasında belirsizlikler vardır. Bu, şu anda tamamen dağıtım şirketinin kendi usullerine göre kayıt altına aldığı değerler üzerinden tüketicinin netice alması zor görünüyor. EPDK'ya müracaat etmesi gerekiyor. EPDK da şirketlerden aldığı bilgilere göre buna karar vermek durumunda. Dağıtım şirketleri açısından Yönetmeliğe bakıldığında, buna uymaları son derece zor gözüküyor. 2007'de başlandı, aslında uygulanıyor, EPDK bazı bilgileri istedi. Yeterli altyapıları uygun değil, çünkü gerekli ölçüm ve kayıt sistemlerini yeterli düzeyde almaları mümkün değil. Ayrıca, mevcut şebeke yapılarıyla bu standartlara uymaları da mümkün görünmüyor. Özellikle kırsal alanda 25-30 km'lik giden hatlarda bu standartları yakalaması son derece zordur. Bu durumda, şirketlerin cezai duruma düşmeleri kaçınılmazdır.

Bu Yönetmelik 2007-2010 geçiş sürecinde yürürlüğe konuldu. Ama şunu da biliyorum: EPDK'nın bu uygulamalarıyla TEDAŞ birtakım yatırımlar yapmaya başladı. Özellikle kayıt almada dijital ortama geçecek. Bununla ilgili birtakım yatırımlar başladı. Artı, teknik kalitedeki ölçme değerlerinin de kayıt altına alınmasına yönelik şartnameleri hazırlıyor.

Sizlere teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Biz de teşekkür ediyoruz.

Konuşmacılarımızın sunumları tamamlandı. Şimdi salondan soru ve katkı için, sözü sizlere bırakmak istiyorum. Yalnız, benim bu oturumda bir arzum daha var; mademki bir forum yapıyoruz, konuşmacılarımız kürsüyü kullansınlar istiyorum. Belki yüz yüze bakarak iletişim kurma noktasında daha verimli olabiliriz. Dileyen konuşmacımız katkısını ya da sorusunu kürsüyü de kullanarak ifade edebilir.

Buyurun Suat bey.

SUAT YILMAZ Sayın SAMSİAD Başkanının Samsun özeline değinmesini istemiştiniz.

OTURUM BAŞKANI Buyurun.

CELİL KURADA Forumun, organize sanayi veya özel bir durumdaki çalışmalarla ilgili olduğunu düşünmediğimden dolayı belki bu konuda biraz eksik kalmış olabilirim. Aslında bu konuda fikir belirtmeyi çok düşündüm, ancak elimde konuşma formatı olmadığı için konuşma metni me dahil olmadı. Ama böyle olmakla birlikte şifahi de bunu söyleyebilecek bir durumdayım. SAMSİAD'ın Yönetim Kurulu Başkanı olmakla birlikte, elektrik mühendisiyim ve dışarıda da özellikle endüstriyel tesislerde işler yapıyorum, yakinen de biliyorum. YEDAŞ daki meslektaşlarımızla sürekli bir istişare içerisindeyiz.

Samsun'da enerjiyi tüketen üyelerimizin başında organize sanayi bölgeleri geliyor. Merkez Organize Sanayi Bölgesinin yanı sıra, Bafra Organize Sanayi Bölgesi ve Kavak Organize Sanayi Bölgesi, şu anda halihazırda gelişmeye devam eden organize sanayi bölgelerimiz. Bafra ve Kavak organize sanayi bölgelerindeki yatırımlar, doluluk itibarı ile çok daha gerilerde olduğu için, oradaki enerjiyle ilgili olarak, yetip yetmemesiyle ilgili olarak pek fazla bir sıkıntımız olduğunu düşünmüyorum; ancak, Merkez Organize Sanayi Bölgemizde ciddi sıkıntılar olduğunu biliyorum. Her şeyden önce, Türkiye'deki ilk 500 kuruluşun içinde yer alan firmamız kendi enerji hattını yer altına alarak, özel trafosunu da kendi imkânları dahilinde devreye aldığından dolayı, şu anda problemleri çok büyük oranda engellenmiş durumda, herhangi bir problemi olduğunu düşünmüyorum. Merkez Organize Sanayi Bölgesinde yatırımcı gelip, "Benim 3 MVA, 5 MVA gücüm var" dese, zannediyorum, vermek-

te çok büyük sıkıntı çekecekler. Özellikle Ticaret ve Sanayi Odası başta olmak kaydıyla, Organize sanayi bölge müdürlüğüne de şifahi birçok kez uyarıda bulunmama rağmen, herhangi bir çalışma yapılmadığını düşünüyorum.

Merkez Organize sanayi bölgesinin enerji ihtiyacı için Samsun-3 indirici merkezden yararlanılması düşünülüyor, ancak Samsun-3'ün de şu anda Organize Sanayi Bölgesiyle direkt bağlantısının olabileceği bir yapının halihazırda kurulmamış olduğunu düşünüyorum. Ama bu konuda Tevfik beye de soruyorum; yani herhangi bir yanlışlığım var mı?

TEVFİK FİKRET DEMİREL Şu anda yok, yani Samsun 3'ün Organize Sanayi Bölgesiyle irtibatı fiili olarak yapılmadı.

CELİL KURADA Yapılmadığı sürece de, daha sonraki bu tür ihtiyaçlarımızda yine bir problem olacağı ve devlet yatırımlarının da gerçekleşme sürecinin çok uzun olacağını hepimiz biliyoruz. Çünkü sanayici yatırım kararı aldığı anda elektrik enerjisinin çok çabuk olmasını ister. Dün, bu konuyla ilgili karşılaştığımız bir örnek var; ASÇELİK, çokça enerji tüketen firmalarımızdan bir tanesi. ASÇELİK, trafo gücü 400 kVA' dan başlamıştı, bugün 10 MVA'nın üzerine çıkan bir enerji talebiyle karşı karşıyaydı ve yeni bir yer kiraladı. Yatırımında toplam 1260 KVA gücünde iki tane 630 kVA'lık trafoya ihtiyacı var. Yatırımcı çok hızlı bir şekilde hareket etmemizi istiyor. Enerji müsadresi için girişimlerde bulunuyoruz. 1000 KVA'nın üzerindeki talepler için Ankara'dan izin alınması gerekiyor. Ankara'yla yazışmaların yapılması 1-1.5 aydan aşağı olmaz. Yatırımcıya bakarsanız, bir hafta sonra enerjisi olmasını istiyor.

Bir kere, enerji müsaadesinin Ankara'ya niye gittiğini de çok fazla anlamını bilemiyorum. Yani bizim burada bir işletmemiz var, dağıtım için kurulmuş Anonim şirketimiz burada, kendisi alt yapıyı da gayet iyi biliyor ve "Buradan 1000 KVA'lık bir trafo gücüyle ilgili müsaade verebilir miyiz?" diye Ankara'ya soruyoruz. Burada yaşayan arkadaşlarımızın bu konuda karar verebilecek yapıda olduğunu düşünüyorum. Enerji müsaadesiyle ilgili olarak, bu konunun özellikle hızlandırılması gerektiğini düşünüyorum.

Diğer taraftan, organize sanayi bölgelerinin yeni oluşumlarına göre kendi içerisinde elektrik alma ve dağıtım ile ilgili olarak çalışma yapılıyor.

Daha sonraki süreçte TEDAŞ buradan elini ayarını çekecek, tamamen Organize Sanayi Bölgesi içerisinde kendi olanaklarıyla enerji alacak ve enerji kullanımını ortaya koyacaktır. Organize Sanayi Bölgesinin böyle bir hazırlığı uzun zamandır olmasına rağmen, çok yavaş ilerliyor. Organize sanayi bölgesi içindeki dağıtım merkezlerinde artık teknolojinin çok geride kalması, çok sıhhatli dağıtım merkezlerinin olmaması nedeniyle çok daha büyük zorluklarla karşılaşacaklarını biliyorum. Altyapıları hiç yok. Şu anda da ne burayı kendi imkânlarıyla veya kendi teknik personeliyle çözümlenebilecek bir yapıya sahipler, ne de bu konuda ileriye doğru herhangi bir adımları bulunmakta.

Organize Sanayi Bölgemizin en önemli özelliklerinden bir tanesi de, deniz kenarında olması. Deniz kenarında bulunmasından dolayı, enerji nakil hatlarının havai hatlar olmasından dolayı çok büyük problemlerle karşı karşıya. Hava hafif puslu ve nem oranı yüksek olduğu zaman, sigortalar sürekli olarak atmaya başlıyor. Bu hatların bir an önce yeraltına alınması gerekiyor. Tabii, bunlar bir maliyet. Bu nedenden dolayı da hep öteleniyor. Ne kadar ötelenirse, daha sonraki zamanlarda da problemlerin ortadan kalkması biraz daha zorlaşacaktır.

YEDAŞ ve TEİAŞ da görev yapan meslektaşlarımızla diyaloglarımız gayet iyi durumda. Gerçekten birlikte, çok iyi bir şekilde mesai harcıyoruz. Bir problemimiz olduğu zaman direkt olarak eğilebiliyoruz, buna göre hareket edebiliyoruz. Ama biraz önce Başkanımın söylediği gibi, bir tarafta özelleştirme, bir tarafta da karşıtı. Tabii, biz özel sektör olarak, serbest meslek sahibi olarak, başka bir tarafta olmamız mümkün değil; ama bunu yaparken de, özelleştirmeyi farklı bir manada ve sizlerden farklı olarak düşünmüyoruz. En iyi hizmeti alabilmek veya verebilmek adına bunları söylüyorum. “Devletin hantal yapısı” dediğimiz karar verme mekanizması uzun bir süreç alması, artık hızlı karar vermek gereken zamanımızda çok geri kaldığımızda büyük problemler yaşıyoruz. Özel sektörde hız çok önemlidir, çok hızlı hareket etmek gerekliliği ortaya çıkar. Tüketici Hakları Kanunumuzda yer alan şekli itibarıyla baktığımızda, enerji arzındaki sorumlulukları yerine getirebilmek adına birisi oraya talipse, bunların hepsini de göz önüne alacak kadar cesaretliyse, sizlerin de çok rahat edeceği mutlak. Ama, Devletimiz şu anda yeni yatırımlar yapabilmesi ve devamlı-

lığını sağlayabilmesi hayli güç. Maalesef ülke olarak zor şartlar altındayız. Her duyarlı vatandaş olarak stratejik öneme sahip kurumların devlet kontrolünde olması tercihimizdir. Ancak ihtiyaçlarımızın hızlı karşılanması ve sürekliliğini de göz önünde bulundurmak gerekir.

Benim anlatacaklarım bu kadar Başkanım.

OTURUM BAŞKANI Teşekkür ederiz.

Buyurun.

SALONDAN Özellikle enerjinin kaliteli olması konusunda, kesintiler uzadığı zaman, Yönetmelikte de, belli bir süreyi aştığı zaman, şirketlere verilecek cezalar konusunda Fikret beye bir soru sormak istiyorum. Mesela, şu anda elektronik sayaçlarda elektrik kesintilerinin ne kadar sürdüğü belli değil herhalde, değil mi? “Bunu kendimiz tutuyoruz” deniliyor. Yani “Kendim pişirim, kendim yerim” anlayışı hâkim; yani ben kendime ceza verdirmek için, elektrik kesintilerinin kaydını tutacağım! Tüketici Hakları Derneğinden olan arkadaşımın da bu konuda dikkatini çekmek istiyorum. “Ben kendim yazacağım bunları, sana da bu kadar ceza veriyorum arkadaşlar” gibi bir durum ortaya çıkıyor. Bu, özelleştirmeden sonra belki erken çıkan bir karar. Özelleştirmeden sonra, şirketlerin kaliteli elektrik üretmesi konusunda zorlayıcı olmak anlamında belki dışarıda da uygulamalar var bu Yönetmeliği çıkarmışlar diye düşünüyorum. Bunun altyapısı hazırlanmalıydı. Şimdi elektrik kesildiği zaman o notları tutmayan firmanın cezalandırılması konusunda bir talimat var mı? Cezalandırılması derken, parasal olarak olabilir veya başka şekilde olabilir. Yani insanların bu konuda o kayıtları tutması için zorlayıcı bir etken olmazsa tutmazlar zaten. Böyle bir durum ortaya çıkıyor. Yani diyeceğim şu: Her şeyden önce, elektrik kesildiği zaman, vatandaşın zaten bunu takip etmesi mümkün değil. Bir kere, onu kime tespit ettirecek, mahkemeye mi tespit ettirecek? “Şu kadar kesildi, şu kadar süre kesildi, şu tarihte kesildi” diyecek.

Bunun için bir denetleme olması lazım. Yani elektrik kesildiği zaman elektrik sayacı öyle programlanmalı ki, kesildiği süreleri yazmalıyım. Bana göre, bundan sonra elektronik sayaçların yapımında bu şart koşulmalıdır. Bu sayaçlardan sonra belki bu cezalar önem kazanacak diye düşünüyorum. Tevfik bey ne düşünüyor bu konularda, bilmiyorum. “Elektrik kesilecek, vatandaşına para verilecek” filan... Başka şeyler bul-

mak lazım; yani şirketi kaliteli elektrik üretmede, dağıtmada, iletmede başka şeyler bulmak lazım diye düşünüyorum. Yani Türkiye'nin koşulları farklı.

OTURUM BAŞKANI Çok teşekkür ederiz.

GÜLTEKİN TÜRKÖĞLU Üretilen enerjinin o anda üretilip dağılmasıyla karşılanan bir şey. Oysa, sanayici bir tesis yaparken, elektrik üretecek, ileticek, dağıtacak kuruluşa bildirmezse, o kuruluş da onunla ilgili tesisleri yapamıyor. Bu, planlama eksikliğinden ileri geliyor. Bunun çaresi ne enerji nakil hatlarını yeraltı kablosu şeklinde yerin altına almak, ne de özelleştirmeye gitmek. Bunun çaresi, üretim, iletim, dağıtım arasında etkin bir koordinasyonun yapılması ve bunların bir plan dahilinde yapılması gerekiyor. Plan sadece üretim planlaması değil, üretime paralel olarak iletim ve dağıtımın da eşzamanlı planlaması gerekir. Biz bunu yapmadığımız takdirde bu sorunlara çare bulacağımızı zannetmiyorum. Kaldı ki, özelleştirmeye de buna bir çare geleceği kanısında da değilim. Çünkü bu sorunların cevabı yatırımla olur ve biraz önce de belirttiğim gibi, yatırımın zamanında yapılmasıyla olur.

Hepimiz biliyoruz ki, bundan önceki özelleştirme, gerek Cumhuriyetin ilk yıllarındaki, gerek AKTAŞ örneğinde, özel kesim yatırım yapmaktan kaçınıyor. O, doğası gereği kaçınıyor; çünkü onun amacı daha fazla kâr etmek. Yatırım yaptıkça kâr haddi düşecek. Onun için, bunların çözümü, planlamayı ön plana çıkarıp, bu koordinasyonu etkin bir şekilde yapacak biçimde, özelleştirerek parçalamak yerine, tekrar birleştirmek olacaktır.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Biz de çok teşekkür ediyoruz katkılarınız için.

Bu arada, hiç kürsü kullanan arkadaşımız olmayacak mı?

Buyurun.

SALONDAN Önce bir tespit yapmak istiyorum. Arkasından, Tefvik bey ve Celil beyin sunusuyla bağlantılı bir şey soracağım. "Osmanlı dönemine kadar elektrik hizmeti nasıl karşılanmıştı?" sorusuna cevap aradığınızda, üç kavram öne çıkıyor; ... kamulaştırma, özelleştirme. Sonuçta, adı ister görevlendirme, ister işletme hakkı devri, ister yapışletdevret olsun, enerji bakanları tarafından uygulanmak istenilen tüm bu modeller, hem sonuçları, hem de yasal dayanakları

yönünden sakatlanınca yeni arayışlar ortaya çıkıyor. Dünden beri takip ediyorum, EPDK, EPDK deniliyor. Nedir bu EPDK? Dünya Bankası, ekonomik reform kredisine uygun olarak, tarife politikası üzerinde tam yetkiye sahip, bağımsız bir düzenleyici kurum kurulmasını öngören Elektrik Piyasası Kanunu ... sunulmasını önkoşul olarak kabul ediyor; yani Avrupa'nın, AB'nin uyum sürecinde bize dayattığı, uygulamak zorunda olduğumuz bir iş.

Bunları söyledikten sonra, Türkiye'de 2007-2013 yılları arasında kapsayan Dokuzuncu Kalkınma Planı hakkında 2006 yılı Mayıs ayında Resmi Gazete'de yayımlanan Bakanlar Kurulu kararında şöyle söyleniyor: "Kamunun gözetim ve denetim faaliyetlerini etkin bir şekilde yerine getirerek, arz güvenliğini gözetmesi ve kamu mülkiyetindeki tesislerin özelleştirilmeleri sağlanacaktır." Bunu bir tespit olarak belirttikten sonra, Tefvik beyin söylediği, tüketicinin elektriğinin kesildiği süreyi belirtmesi beyan esasına mı dayalı, bunu sormak istiyorum. Bu beyan esas ise, kırsal kesimde, bırakın iletişimi, ulaşımın bir günde zor sağlandığı yerlerde bu 5 günlük süre içerisinde bu iş nasıl olacak, merak ediyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Biz teşekkür ederiz.

Buyurun.

SALONDAN Gaziantep EMO Şubeden geliyorum.

Konumuz, Enerji Sorunlarının Tüketicilere Yansımaları olmasına rağmen, şu ana kadar bu konuda pek konuşmadık. Ali beye bir soru sormak istiyorum. A sınıfı ev cihazları diye kısaca dediğindi. Bu cihazlar evlerde ne kadar yaygın? Bu cihazları temin etmek istediğimiz zaman, fiyatlarının E sınıfı, C sınıfı cihazlara göre daha pahalı olduğunu görüyoruz. Bunların daha ucuz olması gerekmiyor mu?

İkincisi, güneş enerji sistemleriyle su ısıtma evlerde kullanılıyor; fakat bunun da yaygınlaştırılması için, devletin sübvanses etmesi gerekmiyor mu? Bu konuda çalışmalar var mı?

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Biz teşekkür ediyoruz.

Buyurun Necdet bey.

NECDET PAMİR Bir kere, teşhisi koymak ve tedavi farklı şeyler; ama sizler de biliyorsunuz

ki, Türkiye'deki elektrik üretim sisteminin en temel sıkıntılarında biri, en azından 80'li yıllardan bu tarafa uygulanmakta olan yanlış enerji politikaları. Düşünün Türkiye'deki yapıyı; bir tarafta kamu erkiyle yürüttüğünüz EÜAŞ ve bağlı ortaklıklarının kurulu gücü ve üretimi, bir tarafta Dünya Bankası modelleri, yapışlet ve yapışletdevret modelleri. Bunlar satın alma garantili ve uluslararası tahkimle bu hakları garanti edilmiş. En az 25 yıl, pahalıya da üretse, doğalgaz girdisini de aynı şekilde yansıtmak üzere, bize elektriği pahalıya satan bir yapı. İşletme hakkı devirlerini bir kenara bırakırsak, üçüncü bir sınıf diyebileceğimiz otoprodüktörler, isminden de anlaşıldığı gibi, kendi sanayi kuruluşunun gereksinimi için üretmesi gerekirken, daha fazla para alabileceği varsayımıyla, kendi tüketeceğinden fazlasını satmaya odaklı, bugün kurulu gücümüzün içinde yüzde 10'ları geçen bir üçüncü parça yapı. Dördüncüsü de, 4628'e göre, eğer değişmezse, bundan böyle satın alma garantisi olmadan yapılacak yatırımları içeren bir yapı. Yani beğenseler de, beğenmeseler de, ucuza üreten kamu kurumları bir tarafta; öbür tarafta, çok pahalıya üreten, kilovat/saatini 10-11 sente üreten ama garanti almış şirketler, bir tarafta otoprodüktörler, bir tarafta da 4628.

İşte bu yamalı bohçada bir kere birbiriyle rekabet olanaklı değil. Rekabet olmadığı zaman rekabet olunca illa fiyat düşer diye bir şey yok bu yapıdan ucuz elektrik üretmemiz mümkün değil. Onun için, burada bir temel karar verilmesi lazım. Bir parantez daha açarsam, mesela Hükümet övünüyor, "Zam yapmadık" diyor. Birincisi, özellikle sanayiye yansımaları açısından, zaten pahalı elektrik, OECD ortalamasının çok üzerinde. Ama yaptıkları şey, Ali'nin külahını Veli'ye, Veli'nin külahını Ali'ye giydiriyor. TEDAŞ'ın TETAŞ'a borcuna bakın, BOTAŞ'ın alacaklarına bakın! Yani sürekli geciktirilen, şişen... Daha da fazla patlayacak üzerimize gelecek. Bir de seçimlerde çok büyük oy aldıkları için, zam yaptıkça da sorun olmadığını gördükleri için, mobil santrale karşı çıkınca da hiçbir şey olmadığına inandıkları için, bunlar katlanarak gelecek. Onun için, temelindeki bu sorunu çözmeden... Müthiş bir mücadele veriliyor, ilk defa bazı kısımlarını duyuyorum. Onun için de teşekkür ederim. EMO'da mücadele veriyor, Tüketici Hakları Derneği de mücadele veriyor; ama bunlar sonuçta bizim bu işleri gidermemizi önleyici şeyler değil. Onun için, hep birlikte karar verme-

miz lazım. Burada sanayici de, ihracatçı da bizimle birlikte; yani hepimiz aynı tarafındayız geminin.

Sevgili Gültekin beyin de söylediği gibi, burada mesele devletçilik ve özel kesimin kavgasından ziyade, stratejik alanlar. Gerektiğinde, kuralları belli olmak üzere özel sektör yapsın; ama bunun planlı bir şekilde, kamu erkinin denetimi olmaksızın üretilmesine izin verilmemesi gerekir diye düşünüyorum. Bu teşhisi koyduktan sonra da tedaviye gitmemiz lazım; fakat öyle bir hale gelmiş ki, uluslararası tahkim de elimizi kolumuzu bağlıyor. Ne yapacaksınız? Adamlardan satın almaya kalksanız, zaten santral maliyetini şişirmiş. Aldığı kredinin faizi yüksek, geri ödeme süresi kısa. Onun için, bunlara ticaret hukuku açısından da, uluslararası ticaret hukuku açısından da ortak bir geliştirip çözmeye çalışmamız, en azından orta ve uzun vadede bu tür yeni yamalara izin vermememiz lazım diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

OTURUM BAŞKANI Katkıları için çok teşekkür ederiz Necdet beye.

Başka soru var mı? Yoksa, ben birkaç soru sorayım ve bunun üzerinden devam edelim kalan zamanımızda diye düşünüyorum.

Aslında her kesimden tüketicileri çok ilgilendiren bir konu var; bu kaçak enerjiyle mücadele son dönemlerde çok moda oldu. Önce Güneydoğu'da Anavatan Partisi döneminde kaçak enerjiyi yaratan koşullar oluşturuldu; köylülere elektrik dağıtılarak, "Kullanın" denildi sahipsiz bir şekilde, daha sonra da ekipler oluşturularak cadı avına çıkıldı. Tabii, art niyetli ve kötü bir şekilde kullanılmasını asla sahiplenmek adına söylemiyorum; ama şu anda yaşanan bir durum var. Bu, artık hepimizi yurdun her noktasında vuran bir noktaya geldi.

Kuvvetler ayrılığı prensibine bakarsak, burada yargı çok farklı bir noktada. Kamu adına birinin konuyu soruşturması, delillerin karartılmaması adına, kamu ve yargı otoritesinin denetimi altında delillerin toplanması lazım; ama kaçak enerji operasyonlarında gerçekten çok büyük kesimleri olumsuz etkileyen şeyler oldu. Örneğin, bir dönem, özellikle sayaçlardaki mühürlü bölümlerde kullanılan mühür tellerinden kaynaklanan ve Türkiye'de birçok kişinin canını çok ciddi ölçekte yakan bir süreç yaşandı. İki tane bakır te-

lin ... yapıldığı mühür tellerinden kaynaklı ve mühür tellerinin süreç içinde oksidasyonundan kopmasıyla çünkü sayacı okumaya gelen her okuma memuru, mührün üzerindeki numarayı kontrol etmek için şöyle bir kımıldatıp bakıyordu ve bu kontrolle birlikte, bir dönemde mührün kopuk olduğundan hareketle, özellikle sanayi çok ciddi cezalar ve kovuşturmalara maruz kaldı. Bu, konutlarda da yaşandı. Sonuçta, TEDAŞ geliyor, tutanağı TEDAŞ'ın ekibi tutuyor, sayacı TEDAŞ'ın ekibi söküyor ve götürüyor, değerlendirmeyi TEDAŞ'ın laboratuvarı yapıyor. Bunun sonucunda dava açılıyor ve tüm bu süreçler, kontrol ve rapora bağlı olmak üzere, geçmiş dönemlerde on milyarlarca, yüz milyarlarca rakamlara ulaşan bedeller tahsil ediliyor.

Burada çok ciddi bir hukuksal sorun olduğunun ve bu sorunun da şu anda farklı boyutlarıyla hâlâ devam ettiğinin, bu Forumun kayıtlarının altına alınmasını diliyorum.

TEDAŞ'ın böyle bir tespiti varsa, farklı ve tarafsız bir otorite tarafından, bu sayaçlarla ilgili iddiaların tespit altına alınması gerekiyor. Bu kimdir? Tüketici Derneği olabilir, Sanayi ve Ticaret Bakanlığında bir heyet olabilir, Elektrik Mühendisleri Odasına başvurularak olabilir ve sayacın da yine TEDAŞ ekipleri tarafından değil; koruma altına alınarak, bu mekanizmaya yardımcı olacak tarafsız bir otorite tarafından denetlenmesi gerekiyor. Burada çok ciddi sorunlar var.

Sayaç konusunda yaşanan problemlere gelirsek, 2000 yılını hatırlarsınız; birdenbire bir elektronik sayaca geçiş yaşadık ve sanayicimizin çok büyük ölçekte yatırımları ne yazık ki çöpe gitti. Gerekçe şuydu: Tüketicilerle dağıtım şirketleri arasındaki farklı okumalardan kaynaklanan sorunları aşmak için, optik okumayla, çok hızlı, güvenilir, hatasız okuma yapacaktı. Ama bunun üzerinden yaklaşık 7 yıl geçti ve hâlâ optik okuma diye bir şey yok. Demek ki, bu konuda da Türkiye, o dönemde hazırlığını yapan sayaç ithalatçılarına kamu üzerinden kaynak aktarılması için bir mekanizmayla bir kez daha hep beraber soyulmuş olduk.

Diğer bir konu var; kombi sayaçları. Bu konuda Elektrik Mühendisleri Odasının çok ciddi çalışmaları vardı. Kombi sayaçlarla Türkiye'de sanayici hâlâ soyulmaya devam ediliyor ve sanayicinin bu konuda hiçbir tepkisi yok. Şu anda vektörel toplama mantığına aykırı bir şekilde, dünyada sadece Türkiye'de uygulanan bir şekilde,

farklı farklı toplanarak, tüketiciye özellikle dengelessiz yük çeken sanayiciyi mutlaka cezaya sokacak bir sayaç yazma mantığı hâlâ devam ediyor. Nedense, sanayici bu konularda çok fazla Odanın yanında sesini çıkarmıyor.

EPDK'nın 8. Maddesi şu anda Türkiye'de herkesin canını yakmaya devam ediyor. İngiltere'de geçerli bir yönetmeliğin Türkiye'ye tercüme edilmesiyle başımıza bela edildi bu. Şu anda yatırımını yapmış birçok sanayici, üçüncü şahıs hatlarının artık nasıl değerlendirileceği konusunda ortaya çıkan problem nedeniyle şu an enerji alamıyor ve enerji temin etmekte ciddi sorunlarla karşı karşıya kalmış durumda.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumuyla ilgili bir değerlendirmesi oldu arkadaşımızın. Derviş yasalarıyla birlikte Türkiye'nin başına bela edilmiştir. Son derece gereksiz bir kurul olduğunu düşünüyorum. Bu kurulun hangi işlevi yürüttüğünü merak ediyorum. Şu anda uygulamaları uygulanamayan bir kurum haline geldi. Dolayısıyla, 8. Maddeyle ilgili de, EPDK şu anda kuyuya bir taş attı, bütün Türkiye'deki akıllılar ne yazık ki bu taşı çıkaramıyor.

OSB'lerle ilgili olarak, değerli konuşmacımız Celil bey bir şey söyledi; her şeyin Ankara'dan yürütülmemesi ve bunlar konusunda çok hızlı karar verilmesi gerektiği üzerine bir şey söyledi. Ama OSB'lerin kendi dağıtım işlerini kendilerinin yapmaları şeklindeki talep, sanayi ve ticaret odaları tarafından Enerji Bakanlığına götürülerek ve çok hızlı karar verilerek, bu şekilde yürütülmesi talebiyle bu hale gelmişti, biz kendi göbeğimizi kendimiz keselim diye. Burada problem şuydu: "Enerji iznini OSB veremiyor şu anda, ön yazıyla TEDAŞ'ın birimi veriyor; fakat projemizi hazırladığımızda, Ankara'da bu projemizi onaylatmamız şu anda mümkün değil." Çünkü... üzerinde santral projeleri geziyor ve sizin 650 KVA projenize kimse dönüp bakmıyor. En hızlı proje onaylatma süremiz 3 ayla 5.5 ay civarında. Bu da sonuçta, az önce Necdet beyin söylediği yamalı bohça düzeninin bize getirdiği bir argüman olarak yine karşımızda.

"Devletin gücü yetmiyor" diye bir vurgu vardı. Doğrusu, devletin gücü çok büyük ölçekte, her şeye yetecek boyutta. Türkiye'deki sorun, bu gücün nasıl kullanıldığıyla âlâkalı. 24 Ocak Kararlarıyla bu gücü kamu üzerinden belirli kesimlere aktarmakta gösterdiğiniz başarıyı eğer tersine çevirmeyi sağlayabilirsek, o zaman bu gücün kamunun çıkarları doğrultusunda ne kadar bü-

yük işler yaptığını bir kez daha göreceğiz. Buna tarihiyle, geçmiş başarılarıyla tanıklık etmiş insanlar var; sevgili Gültekin Türkoğlu herhalde bize anlatmaya başlasa... 1953 yılında I. Enerji İstişare Komitesindeki yamalı bohça konumunda, Türkiye ciddi bir karar alarak, Enerji Bakanlığını ve TEK'in kuruluşunu, Devlet Su İşleri'nin kuruluşunu karar altına almıştık. O dönemden sonra Türkiye Elektrik Kurumu, Türkiye'nin en ücra köşelerine kadar, köylere kadar büyük bir başarıyla enerji taşımıştır. Kamunun ne kadar başarılı olduğuna dair örnek, şu anda kamunun o dönemlerde yaptığı işleri bu kadar bozduğunuz dönemlerde bile ne kadar çok işe yaradığıyla bir kez daha kendini gösteriyor diye düşünüyorum.

Gerçekten sorunlar çok büyük. Bu sorunların çözümü için de, az önce Necdet beyin söylediği perspektifte gücümüzü birleştirmemiz ve kamu denilen yapının otoritesini biraz daha güçlendirmek için çaba sarf etmemiz gerektiğini düşünüyorum.

Saniyorum, başka soru yok. Varsa, son bir katkı daha alabiliriz. Burada konuşmacılara söz verip, sizlerin koyduğu katkılar üzerinden düşüncelerini almayı öneriyorum.

Buyurun.

CELİL KURADA Öncelikle Gültekin beye teşekkür ediyorum. Ancak, planlamayı ön plana koydum ben; çünkü planlamayla ilgili olarak, planlamasız herhangi bir yerde iş yapmanız mümkün değil. Herhangi bir yatırımcının, “Bir ay sonra, 6 ay sonra, bir sene sonra, 2 sene sonra şu yatırımı yapacağım” diye ortaya çıkması mümkündür; ancak, bir yatırımcı bir saatte de karar verebilir. Bir anda, “10 megavatlık bir tesis kuracağım” der, bir telefonla da bu işi bitirebilir. Bir saatlik bir mevzuudur. Böyle çok oynak bir karar verme mekanizmasının olduğu bir yerde planlamayı ancak devlet kendi eliyle yapmak zorundadır. Devlet burada nasıl bir öngörü yapıyor? “Bu sene yüzde 8, yüzde 6, yüzde 5 büyüme hedefliyoruz. Bunu 3 sene itibarıyla sürekli hale getireceğiz” diyor. O zaman, ben yüzde 8 büyüme hızını hedefliyorsam, yüzde 8 de burada yatırımcı gelecek anlamına geliyor. Daha önceki konuşmamda da, önümüzdeki dönemlerde enerji sektöründe yüzde 25’lik bir yatırım gerekliliği ortaya konulduğunu da söyledim. Bu, buna benzer büyüme hızlarıyla ortaya çıkacak olan nedenlerin bize vermiş olduğu bir öngörü-

dür; yani bu planları buna göre yapacağız. O zaman, enerjimizi ne şekilde karşılayacaksak, ona göre bir planlamayı vurgulamak istemişim.

Enerji nakil hatlarının yeraltına alınmasıyla ilgili, tabii ki bu enerjinin sağlanmasıyla bir âlâkası olmadığını hepimiz biliyoruz. Ama ben, özellikle enerjinin sıhhatli bir şekilde gelmesi ve sanayicinin probleminin bu olmaması açısından ve bu örneklemeyi verirken de, deniz kenarında olan organize sanayi bölgeleri açısından vurgulamak istemişim.

Özelleştirmeye ilgili olarak, özel sektör olarak kalkıp, “Ne olur, her tarafı bize bırakın, biz de çok fazla para alalım” mantığıyla hareket edildiğini veya edilmesi gerektiğini düşünmüyorum. Bir yerde bir problem varsa, özelleştirmenin ancak o problemin aşılmasında etkin bir yol alabileceğini düşünüyorum. Geçen gün yine bir arkadaşla görüştim, 6 aylık zararının 48 trilyon olduğunu söylüyor. Bu zarar nereden kaynaklanmıştır, niçin ve her sene bu tekrarlanacak mı? Sadece TEDAŞ açısından değil, diğer alanlardaki özelleştirmenin tabii çok uç örnekleri de var; burada çok fazla bu ihayetinde, özelleştirmeye ilgili olarak özel sektör kendine orada değil de, farklı bir yerde muhakkak farklı bir işkolu bulur ve gelişmelere göre hareket edebilir diye düşünüyorum. konulara girmek istemiyorum. İyileştirmenin yapılması adına, ister özelleştirme deyin, ister kamu sektörünün yeniden düzenlenmesi deyin, hiç fark etmez.

OTURUM BAŞKANI Teşekkür ederiz.

Buyurun.

TEVFİK FİKRET DEMİREL Celil bey, enerji müsaadesi ve organize sanayi bölgeleriyle ilgili birkaç sorun söyledi; öncelikle onlara açıklık getirmek isterim. Enerji müsaadelerinin 1 megavatla sınırlanmasını TEİAŞ istiyor. Yani TEİAŞ'ın kendi istasyonlarındaki yük akışını takip etmek için böyle bir protokol yapılmış. Onun için, 1 megavat üstünde enerji müsaadeleri Ankara'ya gidiyor. Ama bu süre nasıl kısaltılabilir, o ayrıca düşünülebilir.

Bana göre, bir de sanayideki müşterilerimizin en büyük sorunlarından bir tanesi de gerilim dalgalanmaları. Çünkü üretimlerde tamamen artık elektronik cihazlara geçildi, otomasyon yaygınlaştırıldı. TEİAŞ'ın belirli bir sistemi var; yaklaşık 10-15 tane istasyona göre değişiyor bu. Bunun üstünden organize de alıyor, Ayvacık hattımız da alıyor. Buradaki bir arıza çalışmasında

enerji kapatıldığında, saniye mertebesindeki gerilim dalgalanmaları müşterileri çok rahatsız ediyor ve bu konuda da bize çok şikayet geliyor. Ama bunun önüne nasıl geçilir; tabii ki, hatlar kısaltılacak, birtakım planlamalar ve yatırımlar yapılacak.

Bir de bu Yönetmelikle ilgili birkaç cümle söylemek istiyorum arkadaşların sorusuna istinaden. Bu Yönetmelik çıktı, yayınlandı, çok da bilinmiyor. Ben, özellikle tüketicilerin en azından bilgilendirilmesi amacıyla konuyu açtım. İçinde yanlışlıklar var, doğrudur. Zaten ben, onu birkaç cümleyle de vurgulamaya çalıştım. EPDK diyor ki şirketlere, “Bunun için tedbirleri al.” TEDAŞ da ne yapıyor? Az önce Başkanın da dediği gibi, 8. Madde var; 3.sakinler birbirinden nasıl enerji alacak? Aynı bu durum gibi. Yönetmelik yayınlandı, “Uygulayın” diyor. TEDAŞ, bununla ilgili, dediğim gibi, Alo 186 üzerinden otomasyonu kayıt altına almaya çalışacak. Bütün ilçe bazında böyle bir sisteme geçiyor. Artı, bütün değerlerini, bütün şebeke bilgilerini yine dijital ortama aktaracak. Artı, bir yönetmelik daha çıkarıyor teknik ölçümleri almak için. Onun için de birtakım yatırımlar yapmak zorunda kalıyor. Yani bu şebeke yapısıyla şirketler ceza-i durumdan kurtulamaz. Sadece sığınacakları birkaç madde var; mücbir sebepler, bir de kayıtları kendi alacak. Buradan kurtulabilirse kurtulacak. Ama EPDK, denetleme ve denetlettirme anlamında gerekli hassasiyeti gösterirse, daha disiplinli edilmiş olur diye düşünüyorum.

OTURUM BAŞKANI Teşekkür ederiz.

Buyurun.

ALİ ER Bana gelen soru, A tipi elektrikli ev aletlerinin daha pahalı olduğu yönündeydi, bir de güneş enerjili olarak yapılan tesislerin sübvansede edilip edilmemesi konundaydı. Her şeyden önce, ülkemizde yaşayan tüm insanların daha ekonomik koşullarda, daha iyi, daha kaliteli mal ve hizmeti satın alma hakları vardır. Bu anlamda da, daha az enerji tüketen elektrikli aletlerin daha pahalıya satılıyor olmasının altında yatan temel neden, onun az enerji tüketmesi değil; bu ürün üzerindeki tüketim vergilerinin yüksekliğidir, KDV'nin yüksekliğidir, özel tüketim vergisinin yüksekliğidir. Artı, o elektrikli aleti kullanacak olan tüketicinin elde ettiği gelirle doğrudan ilgili bir şeydir bu. Sizin aylık geliriniz 10 bin YTL'dir, 5 bin YTL.'ye bir buzdolabı alabilirsiniz ya da bir sinema sistemi kurabilirsiniz; ama öbür taraftan, asgari ücretle çalışan bir insan için, 400 YTL.'ye alacağı bir televizyon ona pahalı gelebilir.

Bizim burada temel olarak söylediğimiz şey şu: Biz Türkiye'de yaşayan tüketiciler olarak, Avrupa'da ya da gelişmiş ülkelerde yaşayan tüketicilerin elde ettikleri, satın aldıkları mal ve hizmet kalitesine ulaşmak istiyoruz. Bir ikincisi de, bu mal ve hizmetlere elde ettiğimiz gelirlerle orantılı olarak ulaşmak istiyoruz. Devletin temel görevi budur. Eğer sosyal hukuk devletse, sosyal yanını rafa kaldırmadıysa, Türkiye'de yaşayan tüm insanların temel ihtiyaçlarını, gereksinimlerini karşılamak devletin görevidir diye düşünüyorum.

Güneş enerjisi olsun, rüzgâr enerjisi olsun, güneş pilleri olsun, değişik alternatif enerji kaynaklarının desteklenmesi gerekir. Santrallerin kurulmasında, üretimlerinin planlanmasında belli oranlarda sübvansede edilmesi zorunluluktur. Bugün doğalgaza dayalı olarak katlanmak zorunda kaldığımız ve sevgili hocamın yamalı bohçaya benzettiği durumun sorumlusu bizler değiliz; bu ülkeyi idare eden insanlar. Tahkime bağlanmışız ve bu anlaşmaların altına imza atan insanlar da Yüce Divanda yargılanıyorlar. Yüce Divanda yargılanması yetmez, bundan sonra bu politikaları devam ettiren ilgili bakanların tamamının da yargılanacaklarına ve halka hesap vermek zorunda kalacaklarına yürekten inanıyorum.

Teşekkür ediyorum.

OTURUM BAŞKANI Biz de çok teşekkür ediyoruz.

15 dakika geç başlamıştık, normal süremize bir 4 dakika kala tamamlamış oluyoruz oturumu. İkinci günün Birinci Oturumunu kapatıyorum.

Değerli katılımcılara, konuşmacılarımıza ve erken saatlerde gelerek, salonda bu oturumu izleyen sizlere de katkılarımızdan ötürü çok teşekkür ediyorum.

SUNUCU Sayın Musa Çeçen, Sayın Celil Kurda, Sayın Tevfik Fikret Demirel, Sayın Ali Er'in plaketlerini vermek üzere, Samsun EMO Yönetim Kurulu Yazman Üyesi Sayın Mehmet Özdağ'ı kürsüye davet ediyorum.

“Mobil Santrallerin Samsun Süreci ve Çevreye Etkileri” konulu Beşinci Oturum saat 11.50'de başlayacak.

Teşekkür ederim.